

C. PLINII CAECILII SECVNDI EPISTVLARVM LIBRI

X, 96

De Christianorum rebus quaerendis accurate perscribit ad Traianum consulendum, dubitans num recte fecerit.

GĀIUS PLĪNIUS TRĀIĀNŌ IMPERĀTŌRĪ.

- 1 Sollemne est mihi, domine, omnia, dē quibus dubitō, ad tē referre. Quis enim potest melius vel cūctātiōnem meam regere vel īgnōrantiam īnstruere ? Cōgnitiōnibus dē
- 2 Chrīstiānīs interfui numquam : ideō nesciō, quid et quātenus aut pūnīrī soleat aut quaerī. Nec mediocriter haesitāvī, sitne aliquod discrīmen aetātum, an quamlibet tenērī nihil ā rōbustiōribus differant ; dētur paenitentiae venia, an eī, quī omnīnō Chrīstiānus fuit, dēsisse nōn prōsit ; nōmen ipsum, sī flāgitiīs careat, an flāgitia cohaerentia nōminī pūniantur. Interim,
- 3 in iīs, quī ad mē tamquam Chrīstiānī dēferēbantur, hunc sum secūtus modum. Interrogāvī ipsōs, an essent Chrīstiānī. Cōnfitentēs iterum ac tertiō interrogāvī, supplicium minātus ; perseverantēs dūcī iussī. Neque enim dubitābam, quālecumque esset, quod fatērentur,
- 4 pertināciam certē et īnflexibilem obstinātiōnem dēbēre pūnīrī. Fuērunt aliī similis āmentiae, quōs, quia cīvēs Rōmānī erant, annotāvī in urbem remittendōs.
- Mox ipsō tractātū, ut fierī solet, diffundente sē crīmine, plūrēs speciēs incidērunt.
- 5 Prōpositus est libellus sine auctōre multōrum nōmina continēns. Quī negābant esse sē Chrīstiānōs aut fuisse, cum, praeunte mē, deōs appellārent, et imāginī tuae, quam propter hoc iusseram cum simulācrīs nūminum afferrī, tūre ac vīnō supplicārent, praetereā male dīcerent
- 6 Chrīstō, quōrum nihil cōgī posse dīcuntur, quī sunt rē vērā Chrīstiānī, dīmīttendōs putāvī. Aliī, ab indice nōminātī, esse sē Chrīstiānōs dīxērunt, et mox negāvērunt ; fuisse quidem sed
- 7 dēsisse, quīdam ante triennium, quīdam ante plūrēs annōs, nōn nēmō etiam ante vīgintī. Hī quoque omnēs et imāginem tuam deōrumque simulācra venerātī sunt, et Chrīstō male dīxērunt. Affirmābant autem hanc fuisse summam vel culpaē suae vel errōris, quod essent solitī statō diē ante lūcem convenīre, carmenque Chrīstō quasi deō dīcere sēcum invicem, sēque sacrāmētō nōn in scelus aliquod obstringere, sed nē fūrta, nē latrōcinia, nē adulteria
- 8 committerent, nē fidem fallerent, nē dēpositum appellātī abnegārent. Quibus perāctīs, mōrem sibi discēdendī fuisse rūsusque coeundī ad capiendum cibum, prōmiscuum tamen et innoxium ; quod ipsum facere dēsisse post ēdictum meum, quō secundum mandāta tua
- 9 hetaeriās esse vetueram. Quō magis necessārium crēdidī ex duābus ancillīs, quae ministrae dīcēbantur, quid esset vērī, et per tormenta quaerere. Nihil aliud invēnī quam superstitiōnem prāvam et immodicam.
- 10 Ideō, dīlātā cōgnitiōne, ad cōnsulendum tē dēcucurrī. Vīsa est enim mihi rēs dīgna cōnsultātiōne, māximē propter perīclitantium numerum. Multī enim omnis aetātis, omnis ōrdinis, utriusque sexūs etiam vocantur in perīculum, et vocābuntur. Neque cīvitatēs tantum, sed vīcōs etiam atque agrōs superstitiōnis istīus contāgiō pervagāta est ; quae vidētur sistī et corrigī posse. Certē satis cōstat prope iam dēsōlāta templa coepisse celebrārī, et sacra sollemnia diū intermissa repetī, passimque vērī carnem victimārum, cuius adhūc rārissimus emptor inveniēbātur. Ex quō facile est opīnārī, quae turba hominum ēmendārī possit, sī sit paenitentiae locus.